

Årsmelding 2008

Hedmark Sau og Geit

Hedmark Sau og Geits styre 2008

Leder Anne Ulvig, Koppang	1.v.repr. Amund Wormstrand, Kongsvinger
Nestl. Eirik Sletten, Folldal	2. ” Magne Horten, Os
Arne Sund, Grue	3. ” Ole Anton Brænd, Sollia
Per H Lindholt, Løten og Vang	
Marianne Rønning, Kvikne	

Rovdyrutvalget

Leder Amund Wormstrand, Kongsvinger	1.v.repr. Knut Magnar Holmen, Alvdal
Knut Olav Haugland, Sollia	2 ” Ola Joten, Engerdal
Kaj Willy Teppen, Løten og Vang	

Lagene og medlemmene

		2008	2007			
Lag	Leder	Hovedmedl	Husstandsmedl	Æresmedl	Medl	Medl
Alvdal	Knut Magnar Holmen, Alvdal	65	2		67	71
Eidskog	Asbjørn Andersen, Skotterud	12			12	13
Elverum	Erik Danielsen, Braskereidfoss	10	4		14	14
Engerdal	Ingrid Langfloen, Engerdal	15	4	1	20	22
Folldal	Hilde Stokke Odden, Folldal	61	14		75	72
Grue	Odd Holen, Grue Finnskog	8	1		9	11
Kongsvinger	Amund Wormstrand, Brandval	7	2		9	9
Kvikne	Anne Gerd Skogstad, Kvikne	31	14		45	44
Løten og Vang	Nils Magnar Rom, Løten	40	15	4	59	67
Odal	Trond Bjørnstad, Knapper	17	2		19	22
Os	Magne Horten, Os	59	15		74	75
Rendalen	Lars Ola Otnes, Rendalen	19	7		26	28
Ringsaker	Arne Jørgensen, Furnes	88	4		92	96
Romedal og Stange	Kaj Willy Teppen, Åsvang	35	15	2	52	55
Sollia	Ole Nordahl, Sollia	12	7	3	22	24
Stor-Elvdal	Ingvald Landet, Koppang	10	7	1	18	18
Tolga	Ola Røseplass, Tolga	32	1		33	33
Trysil	Knut Nordgård, Jordet	17			17	20
Tynset	Egil Vangen, Tynset	40	6		46	48
Øvre Solør	Tore H. Christensen, Gjesåsen	9			9	11
Åmot	Sverre Thingstad, Rena	17	2		19	21
		604	122	11	737	774

Laget består av 604 (641) hovedmedlemmer, 122 (120) husstandsmedlemmer og 11 (10) æresmedlemmer samt 3 støttemedlemmer. I tabellen over er støttemedlemmer ført på i samme kolonne som æresmedlemmer.

Medlemstallene er hentet fra medlemsliste fra NSG utskrevet desember 2008. Lista er basert på innbetalt medlemskontingent for året 2008. Dette utgjør en samlet tilbakegang på 37

medlemmer dette året. I 2007 var tilbakegangen 61 medlemmer. I 2006 var tilbakegangen 42 medlemmer, og i 2005 var den på 33 medlemmer.

Når det gjelder aktivitet og engasjement rundt om i lokallagene finner vi situasjonen uendret fra de foregående år: Noen lag driver aktivt med engasjement i høringer, rovdyrpolitikken, avlsarbeidet o.s.v. De fleste driver med interesse for noe av det som foregår, mens noen få lever litt for anonymt.

Årsmøtet for 2008.

Årsmøtet for 2008 ble holdt på Øiseth Hotell, Rendalen fredag den 29. februar og lørdag den 1. mars 2008.

Varaordfører i Rendalen, Gry Lønrusten ønsket velkommen til Rendalen og orienterte om kommunen.

Teknisk arrangør var Rendalen Sau og Geit. Lagets leder, Lars Ola Otnes orienterte om virksomheten i laget.

Ordfører Karl Sigurd Hole fikk ordet som møteleder. Rune Granås var referent fredag og Jorunn H Støen var referent lørdag.

Under valget ble det registrert 20 stemmeberettigede. Dvs. at ikke alle lag var representert. Ingen lokallag hadde meldt saker for dette årsmøtet.

I sin tale til årsmøtet kom leder Anne Ulvig særlig inn på hovedpunkter vedrørende rovdysituasjonen, og da spesielt lovforslaget om ny dyrevelferdslov, som i realiteten vil frata oss beiteretten når vi utsettes for rovdyrangrep.

De ordinære årsmøtesakene ble raskt og greit behandlet. Årsmelding, regnskap og styrets forslag til budsjett ble enstemmig vedtatt. Driftstilskudd pr. hovedmedlem ble vedtatt med kr. 100,- for år 2009. Pga. at sekretæren har vært syk, er det ikke blitt innkrevet driftstilskudd som vedtatt for 2008. Det var diskusjon vedrørende innkrevingen.

NSG var representert ved leder Ove Ommundsen, som tok opp aktuelle saker for sau - og geitenæringen og svarte på spørsmål.

Svein Håpnes fra Limingen holdt et inspirerende foredrag hvor han fortalte om familiens erfaringer fra oppbyggingen av sin virksomhet Skånaliseter Gårdsysteri. Han hadde også med meget velsmakende smaksprøver av sine forskjellige geitoster.

Lørdag holdt Tore Solberg fra Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk et innholdsrikt foredrag om praktisk rovdyrjakt. Her fikk møtedeltakerne tilgang til mye fagkunnskap.

To resolusjoner ble vedtatt under fylkesårsmøtet. Det var:

- 1) La dyrevernemndene leve
- 2) Vi krever reelle endringer i forslaget til ny dyrevelferdslov
Begge uttalelsene er rettet mot forslaget til ny dyrevelferdslov

Under årsmøtemiddagen fredag kveld ble Jan Aarskog, Brumunddal tildelt *Os Husdyrmerkefabrikk's vandrepokal* for beste avkomsgranska vær i Hedmark i 2007.

Det var for væren Uranus 2006 13 394 med indeks 150.

Spælværen, vandrepremie for beste avkomsgranska spælvær 2007 gikk til Anne I og Magne Horten for væren La Hort 2006 13 116 indeks 141.

Under årsmøtemiddagen fikk Kåre Kleiva og Eli Dørum HSGs æresdiplom for sin utholdende og imponerende innsats for å forsvare beiteretten. Kåre Kleiva var til stede og mottok heder og diplom.

Årsmøtet ble avsluttet med gårdsbesøk hos Ole Jakob Akre. De mange fram møtte tittet på forskjellige bygningsløsninger og en fin besetning. Ole Jakob Akre orienterte om drifta, bygningene og om Spekedalsprosjektet.

HSG 2008:

Fra styrets arbeid

Det er i året holdt 6 styremøter, hvorav det første styremøtet var holdt av det gamle styret. Styret har hatt mye kontakt, både informasjonsutveksling og diskusjoner, via mail.

Møter/representasjon:

<u>Dato</u>	<u>Sted</u>	<u>Tema</u>
11/02	Tynset	Møte dyrevelferdslov
18/02	Elverum	Rovdyrseminar og fakkeltog m. flere org.
29/02-01/03	Otnes	Styremøte/Fylkesårsmøte
12-13/03	Gardermoen	Representantskapsmøte NSG
14/04	Koppang	Styremøte
29/05	Rena	Styremøte/Ledermøte HSG
09/07	Koppang	Møte med avlsutvalget/Værringene om sekr. ordning
16/07	Koppang	Styremøte
19/08	Hamar	Styremøte/Møte med rovviltneemnda for Hedmark
16/10	Rudshøgda	Møte med Nortura/Styret i OSG/Styremøte HSG
22-23/10	Oslo	Representantskapsmøte NSG
18/11	Hamar	Rovdyrmøte arr. av Naturvernforbundet m.fl.

Listen er ikke fullstendig. Vi har i tillegg vært representert på møter arrangert av andre. De fleste av disse møtene har hatt tema rovdyr.

Til tross for et stort ønske om å være i jobb og bidra for laget, hvilket han også gjorde så langt han klarte, var sekretær Erik Stortrøen sykmeldt fram til han måtte si opp sin stilling pga. sykdom sommeren 2008.

Vi i styret mente Erik trengte en oppmuntring, og 3. oktober dro derfor Marianne Rønning og Anne Ulvig til Erik med kake og blomster, samtidig som vi hentet div. papir. Erik fikk også overlevert et pent fat i glass med inngravert navn og ”Takk for strålende innsats 1985-2008. Hedmark Sau og Geit”. Vi i styret fulgte Eriks kamp mot sykdommen og satte pris på hans inderlige ønske om å være på jobb for HSG, selv om vi var alvorlig bekymret for helsen hans. Ny sekretær ble derfor først ansatt høsten 2008, etter at Erik formelt hadde sagt opp sin stilling.

Erik Stortrøen døde 27. januar 2009. Vi minnes en svært dyktig og engasjert sekretær i ærbødighet.

Hilde Stokke Odden er ansatt som ny sekretær på timebasis. Hun er også sekretær for Værring 30. Styret og sekretæren ser dette som en prøveordning, hvor man evt. avtaler et mer konkret arbeidsomfang etter at man har skaffet seg erfaring med behovet for arbeidskraft.

Småfeholdet i Hedmark.

Utviklingstrekk:

Som tabellen nedenfor viser så er det nå i Hedmark 740 bruk med sau. Det er 33 mindre enn året før.

Tabellen nedenfor viser utviklinga i sau - og geitholdet i fylket basert på tellinger pr. 01.01. ved søknad om produksjonstillegg:

År	Antall bruk med sau	Vinterfora sau	Antall bruk med geit	Antall mjølke-Geit
2008	740	56949(32)	27	1488
2007	773	57812(9)	28	1557
2006	822	60610	28	1609
2005	867	61502	30	1542
2004	935	64128	32	1601
2003	949	62089	28	1507
2002	1015	62842	29	1400
2001	1011	62758	29	1400
2000	1054	61908	33	1448
1994	1194	61038	45	1699
1991	1215	60451	59	1978

Parentes bak vinterfora sau er antall mjølkesau det er søkt produksjonstilskudd på.

Kommunevis oversikt over geitmjølkprodusenter i Hedmark pr. 1. 1.2008 (2007):

Kommune	Antall produsenter	Kommune	Antall produsenter
Trysil	2 (2)	Folldal	8 (8)
Stor-Elvdal	5 (5)	Os	3 (3)
Tolga	1 (1)	Løten	1 (1)
Tynset	1 (1)	Ringsaker	1 (1)
Alvdal	4 (5)	Engerdal	1 (1)

Rovdyrpolitikken er en viktig årsak til at produsenter slutter med sau. Vi opplever nå stor belastning over det meste av fylket. I tillegg har vi nå hatt en periode med høykonjunktur, hvor behov for arbeidskraft presser lønningene opp i andre næringer. Småfeholdet kan på ingen måte konkurrere, og dette er nok medvirkende til at sauebruk blir nedlagt. Hvis vi ikke får betydelig bedre rammevilkår, kan det bli vanskelig på sikt å forsyne det norske markedet med norsk lammekjøtt. I Hedmark må vi også ha en rovdyrpolitikk som gir levelige vilkår.

Rovdyrpolitikken blir for øvrig behandlet i årsmeldingen til rovdyrutvalget.

Kommunevis oversikt over antall sauebruk i Hedmark pr. 1/1 2005, 2006, 2007 og 2008, samt oversikt over antall søyer pr. 31/7 2005, 2006, 2007 og 2008:

Kommune	Antall bruk 1/1-2005	Antall bruk 1/1-2006	Antall bruk 1/1-2007	Antall bruk 1/1-2008	Søyer pr. 31/7-2005	Søyer pr. 31/7-2006	Søyer pr. 31/7-2007	Søyer pr. 31/7-2008
Kongsvinger	21	16	17	17	429	348	362	371
Hamar	13	10	9	8	711	702	605	614
Ringsaker	137	129	113	113	7960	7667	6900	7150
Løten	37	36	35	35	2135	2127	2043	2037
Stange	44	46	39	37	2229	2240	1957	1908
Nord-Odal	20	20	21	20	826	779	729	719
Sør-Odal	5	5	5	3	176	108	76	56
Eidskog	15	15	15	13	758	812	565	496
Grue	19	16	15	14	782	751	595	620
Åsnes	22	22	20	19	1042	998	841	731
Våler	9	7	6	8	200	195	101	132
Elverum	20	19	17	19	942	943	782	784
Trysil	28	24	21	20	1439	1304	925	621
Åmot	21	20	18	17	1306	1325	1431	1494
Stor-Elvdal	29	30	27	24	2497	2493	2382	2463
Rendalen	32	28	28	26	2838	2886	2661	2326
Engerdal	25	21	18	19	1092	914	830	660
Tolga	37	36	31	31	2079	1949	1801	1840
Tynset	94	90	83	82	7295	6518	6433	6461
Alvdal	87	87	84	83	6280	5942	5943	6065
Folldal	73	73	66	66	5774	5677	5541	5790
Os	79	72	69	67	3599	3319	3312	3370
	867	822	757	741	52389	49997	46815	46708

Som tabellen viser så er det en nedgang i antall sauebruk og antall sau. Fra 2005 til 2008 er antallet bruk gått ned fra 867 til 741, dvs. en nedgang på 14,5 %. Antallet søyer er gått ned fra 52389 til 46708, dvs. en nedgang på 10,8 %.

Avlsarbeidet

Angående avlsarbeidet for geit, se årsmelding fra avlsutvalget for geit, spesielt omorganisering av geitavlen i Norge.

Når det gjelder avlsarbeidet på sau, ledes Værring 30 Hedmark av et eget styre på 3 personer. De samme 3 utgjør også Avlsutvalget for sau i Hedmark. Regionkonsulent tilsatt av NSG skal være utvalgets sekretær. Se egen årsmelding fra Værring 30 / Avlsutvalget for sau.

Tidligere har fylkeslaget stått for en ordningen med utleie av kåra værlam til lokallagene. I 2008 fikk vi klare krav fra sentralt hold om at prisen på innkjøpte kåra værlam skulle opp til avtalt nivå for landsbasis. Hedmark har tidligere ligget under dette nivået. Styrets vurdering var da at vi ikke kunne fortsette ordningen. Vi så det som sannsynlig at vi ikke ville klare å gjennomføre en slik ordning uten store prisøkninger på leie av kåra værlam. Hvilket vi igjen forventet at ville redusere etterspørselen kraftig. Etter at Erik Stortrøen hadde sagt opp sin stilling, hadde vi også problemer med å skaffe personell som hadde mulighet for å påta seg arbeidet.

Styret vedtok imidlertid å lage en ordning for formidling av kåra værlam via internett. Styret vil vurdere hvordan omsetningen av kåra værlam rundt omkring i fylket har fungert før neste kårings sesong.

For gjennomføring av avlsarbeidet gjelder fortsatt de dispensasjoner som dyrehelse-tilsynet på visse vilkår ga i 1997 fra regelverket om bekjempelse av smittsomme dyresjukdommer.

Nye utfordringer på sykdomsfronten

NSG tok initiativ til et prosjekt om å snu sauen for å sjekke fotråtesmitte. Dette prosjektet er kjørt i en del fylker, men ikke i Hedmark så langt. Dessverre har man funnet mye smitte. Man har også funnet smitte der man ikke har klinisk syke dyr. Det store spørsmålet nå er hvordan smitten bør håndteres. Sanering og andre restriksjoner medfører store kostnader for den enkelte bruker. Da er det avgjørende å vite om dette er en smitte som finnes over alt, og som vi må leve med og håndtere med gode miljøforhold, eller om fotråte skyldes smitte som kan saneres bort.

Satsing på geit

Hedmark er et fylke med spesielt gode naturgitte forutsetninger for småfehold. Vi vet at vi har svært gode beiteforhold for sau med mye lettgått terreng, og lite eller ingen plager med alveld, flått og fluemark. Sauene våre går seg sjelden skårfaste i bratta, og de faller ikke i

sjøen. At myndighetene velger å ødelegge for så gode beiteforhold ved å oversvømme oss med rovdyr, er totalt meningsløst.

Hedmark er imidlertid også et fylke som er svært godt egnet for geitehold! Geita trives dårlig i rått klima. Vårt innlandsklima er således ypperlig, både for geitas trivsel og for kvaliteten på mjølka. Kvalitetsheving på mjølka er helt avgjørende for at vi skal kunne produsere geitmjølksprodukter med høy kvalitet.

TINE satser på produktutvikling, og bl.a. eksport av geitost. For at dette skal lykkes, er vi helt avhengig av å jobbe kontinuerlig med mjølkekvaliteten. På Østlandet har vi de beste naturgitte forutsetninger for å møte enda strengere kvalitetskrav. Hedmark og hele Østlandet er dessverre svært tynt befolket med geit. Fagmiljøene er svært små og trenger styrking på alle måter. Vi ønsker derfor muligheter for nyetableringer for geitmjølke i Hedmark. Vi mener bl.a. det er en selvfølge at sauebruk som tilbys omstilling til mjølkeproduksjon pga. rovdyrskader bør kunne omstille til geitmjølke og ikke bare kumjølke. Vi mener det i mange tilfeller vil være gunstig når en ser på gårdens ressurser, inkludert bygningsmasse. Dette med ønske om nyetablering på geit er i år fremmet til jordbruksforhandlingene.

Geitrepresentantene i de fire fylkene på Østlandet, Telemark, Buskerud, Oppland og Hedmark samt Geitforum i TINE Øst står sammen om årets innspill. Det er sterke geitmiljøer i vest og i nord. Geitpopulasjonen i Norge er ikke stor, og vi trenger alle som ønsker å satse på geit. Ved å samle Østlandet i slike saker, samt andre høringssaker, vil vi styrke miljøet også på Østlandet.

Vi hadde tilsvarende felles innspill angående høringa til ny organisering av geitavlen i Norge.

Vi har til nå positiv erfaring med å samarbeide med de øvrige Østlandsfylkene i spesielle geitsaker. Dette ønsker Hedmark Sau og Geit å fortsette med framover til beste for et styrket geithold på hele Østlandet.

Utviklingsprogram for småfe i fjellregionen.

Bioforsk har som kjent avsluttet sin virksomhet på Sæter på Kvikne. Staten og Bioforsk etterlot midler på 2,3 mill kr årlig, som skulle ha til hensikt å styrke småfeholdet i regionen. Ei arbeidsgruppe har jobbet fram et utviklingsprogram for småfe som nå har fått bevilget nevnte midler. Hedmark Sau og Geit har vært representert ved Marianne Rønning i arbeidsgruppa.

HSG vil også være representert i styringsgruppa som har til oppgave å prioritere satsningsområdene i programmet. Dette er i utgangspunktet et 5-årig program, men målet er at det skal generere mer midler fra f. eks Forskningsrådet i et lengre perspektiv.

Styringsgruppa vil til en viss grad samarbeide med Midt-Norsk kompetansesenter for sau på Oppdal i den hensikt å utveksle erfaringer. Veien blir til mens man går!

Framdrift og utviklingen i programmet vil bli å lese på Hedmark Sau og Geits hjemmeside.

Konstruktive innspill til programmets prioriteringer mottas med stor takk!
Når HSG har fått plass i styringsgruppa må vi benytte mulighetene positivt.

Takk!

Til slutt vil styret takke hjertelig alle med tillitsverv i HSG, lokallagene og ringene for godt samarbeid og god innsats i 2008. Også en stor takk til samarbeidende organisasjoner og alle andre som har arbeidet for småfønæringas interesser.

Anne Ulvig
leder

Eirik Sletten/s/
nestleder

Marianne Rønning/s/

Arne Sund /s/

Per Lindholt/s/

Amund Wormstrand /s/
1.vararepr.